

Riktlinjer för främjande av likabehandling och förebyggande av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd	Beslutsinstans
Utbildnings- och kulturnämndens riktlinjer för främjande av likabehandling och förebyggande av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling	Riktlinjer	2023-10-04	Utbildnings- och kultur- nämnden
Dokumentansvarig	Diarienummer	Reviderad	Giltig till
Elin Hjort, barn- och elevhälsochef	2023/154	--	--
Dokumentinformation	Syftet med dokumentet är att genom hälsofrämjande insatser arbeta för att alla ska känna sig trygga på våra förskolor, inom pedagogisk omsorg samt skolor och fritidshem. Verksamheterna har en skyldighet enligt lag att aktivt arbeta med att förebygga och åtgärda kränkningar i verksamheten.		
Dokumentet gäller för	Markaryds kommun		

Innehåll

Utbildnings- och kulturnämndens riktlinjer för främjande av likabehandling och förebyggande av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling	4
Lagen	4
Kränkande behandling	4
Diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier	5
Det utredande samt åtgärdande arbetet mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier i vår verksamhet	6
Kränkningar och trakasserier på nätet	7
Barnens/elevernas delaktighet	7
Det systematiska arbetet gällande likabehandling mot kränkning och diskriminering	8
Bilaga: Mall likabehandlingsplan	8
Likabehandlingsplan.....	9
Grunduppgifter	9
Utvärdering av fjolårets plan	9
Det förebyggande arbetet.....	9
Kartlägg risker för kränkningar	9
Analys utifrån kartläggningarna	10
Hur barnen/eleverna gjorts delaktiga i analysen	10
De förebyggande insatserna: Sätt upp mål och bestäm åtgärder samt följ upp och utvärdera	10
Riktlinjer och rutiner för arbetet mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier i KB Incident	11

Utbildnings- och kulturnämndens riktlinjer för främjande av likabehandling och förebyggande av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

I Markaryds kommun ska vi genom hälsofrämjande insatser arbeta för att alla ska känna sig trygga på våra förskolor, inom pedagogisk omsorg samt skolor och fritidshem. Vi har en skyldighet att aktivt arbeta med att förebygga och åtgärda kränkningar i verksamheten. Ingen får kränkas eller diskrimineras, enligt lag. När det väl sker behöver ett aktivt arbete göras skyndsamt.

I Markaryds kommun gäller dessa riktlinjer förskola, pedagogisk omsorg, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, fritidshem samt gymnasieskola.

Lagen

Arbetet skall bedrivas i enlighet främst utifrån nedanstående lagstiftning:

- Skollagen (2010:800) 6 kap
- Diskrimineringslagen (2008:567) 1 kap 1§, 2 kap 5-7§ samt 3 kap 2-3 samt 15-20§
- Barnkonventionen Artikel 12

Kränkande behandling

I skollagen definieras kränkande behandling som något som kränker ett barn eller en elevs värdighet och som ej är diskriminering. Därför måste varje eventuell kränkning utredas i varje enskilt fall. I förarbetena till bestämmelserna förtydligas även en kränkning som märkbar och tydlig. Det handlar även om att den som utsätter en annan för kränkning behöver förstå att hens beteende upplevts kränkande. Om det är svårt att avgöra om en kränkning skett eller inte, måste den som känner sig utsatt tas på allvar samt den som utsatt förstå att beteendet inte varit välkommet. För flera barn/elever, särskilt yngre, kan det vara svårt att sätta ord på vad som faktiskt hänt samt sina känslor runt händelsen. Det är av stor vikt att personalen på våra enheter befinner sig/arbetar nära barn/ elever för att hjälpa dem. För våra yngsta barn kan inte allt räknas som kränkningar, på samma vis som för äldre barn.

En kränkning kan utföras av en eller flera personer och det kan både handla om att elev utsätter elev eller att personal utsätter elev. Vad gäller vuxna som utsätts av barn omfattas detta inte av skollagens definition utav kränkande behandling utan får hanteras på annat sätt. Kränkningar kan hända vid enstaka tillfällen eller återkommande. Är det återkommande kränkningar vid upprepade tillfällen är det, det som Skolverket definierar som mobbning, dock finns detta ord inte i lagen. Kränkningar kan handla om synliga eller mer subtila kränkningar. Kränkande behandling kan vara nedsättande ord verbalt eller på text eller bild, slag, sparkar, knuffar, utfrysning, hot och det kan ske fysiskt på förskolan/skolan eller på sociala medier som får återverkningar i verksamheten.

Utöver skyldigheten att utreda direkta händelser behöver även ett målinriktat arbete göras för att minska antalet kränkningar. Det målinriktade arbetet dokumenteras i enhetens ”Likabehandlingsplan” (se bilaga). Här har rektor ett ansvar för att se till att planen skrivs, på uppdrag av huvudman. Kurator eller socionom i förskolan bör vara med i detta arbete.

Diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier

I diskrimineringslagen står att diskriminering handlar om att någon missgynnas eller kränks utifrån någon av de sju diskrimineringsgrunderna:

1. *Kön:* Detta innebär att någon är kvinna eller man. Omfattar även personer som har planerat att ändra eller har ändrat sin könstillhörighet.
2. *Könsöverskridande identitet eller uttryck:* Detta är någon som inte definierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel (eller på annat sätt) ger uttryck för att tillhöra ett annat kön än det som registrerats för hen vid födelsen. Begreppen omfattar dels en persons mentala eller självupplevda könsbild, dels hur någon uttrycker det som kan kallas personens sociala kön, till exempel genom kläder, kroppsspråk, smink eller frisyr. Här ingår transpersoner samt personer med intersexvariation. Intersexvariation är ett medfött tillstånd i vilket könskromosomerna, könsskörtlarna eller könsorganens utveckling är atypisk. Intersex kan en person välja att kalla sig och kan vara kvinna, man eller ickebinär.
3. *Etnisk tillhörighet:* Med etnisk tillhörighet menas en individs nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Nationellt ursprung betyder att personer har samma nationstillhörighet, som till exempel finländare, polacker eller svenskar. Etniskt ursprung innebär att personer har ett relativt enhetligt kulturmönster. Som exempel kan nämnas att en person tillhör någon av de nationella minoriteterna såsom samer och romer. Alla människor har en eller flera etniska tillhörigheter. Alla kan därför bli utsatta för etnisk diskriminering.
4. *Religion eller annan trosuppfattning:* Detta avser religiösa åskådningar som exempelvis hinduism, judendom, kristendom och islam. Annan trosuppfattning innefattar sådana övertygelser som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning, till exempel buddism, ateism och agnosticism.
5. *Funktionsnedsättning:* Med funktionsnedsättning menas varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga. Det kan vara till följd av en skada eller en sjukdom som fanns vid födseln, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå. Funktionsnedsättning innebär en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Det är alltså något som en person har, inte något som en person är. En funktionsnedsättning kan märkas mer eller mindre i olika situationer som till exempel allergier, dyslexi, hörsel- och synskador med mera.
6. *Sexuell läggning:* Här avses homosexuell, heterosexuell och bisexuell läggning.
7. *Ålder:* Detta innebär uppnådd levnadslängd. Alla människor, oavsett ålder omfattas av lagens skydd mot diskriminering.

Trakasserier handlar om att någon kränker någons värdighet som har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna och sexuella trakasserier är ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet. Precis som med kränkande behandling finns en skyldighet att anmäla direkta händelser samt arbeta målinriktat för att ingen ska diskrimineras. Det målinriktade arbetet dokumenteras i enhetens "Likabehandlingsplan" (se bilaga) årligen. I denna plan ska även rutiner mot diskriminering och kränkande behandling finnas med.

Det utredande samt åtgärdande arbetet mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier i vår verksamhet Förskolepersonal, personal inom pedagogisk omsorg eller skol- och fritidspersonal som får kännedom om att ett barn/en elev blivit utsatt för kränkande behandling eller någon form av trakasserier har skyldighet att anmäla detta direkt till rektorn. Det kan vara barnet/eleven, vårdnadshavare som berättar eller personal som själv ser eller hör något. Ingen värdering av hur pass allvarlig händelsen är eller om kränkning skett ska göras innan det anmäls, vare sig till rektor eller av rektor i sin tur till huvudman. Även om barn/elev, vårdnadshavare eller personal inte vill att händelsen ska anmälas, gäller skyldigheten att anmäla ändå. Anmälan ska göras i så nära samband med händelsen som möjligt.

När anmälan gjorts är huvudman skyldig att skyndsamt utreda om kränkning/trakasserier förekommit. I lagen finns ingen specifik tidsrymd angedd för vad ”skyndsamt” innebär. Dock finns tidigare rättsfall där det framkommit att det inte får gå särskilt många dagar innan en utredning sätts igång och sedan bedrivs effektivt. Är bedömningen den att kränkning/trakasserier skett behöver huvudman vidta de åtgärder som krävs för att förhindra ny kränkning/trakasserier. I Markaryds kommun delegerar huvudman ärendet till rektor på aktuell enhet, som i sin tur tar ansvar för att ärendet utreds samt beslutar om vilka åtgärder som behöver göras.

Utredning av ärenden kan ta olika lång tid samt vara olika omfattande, beroende på ärendet. En utredning kan handla om ett samtal med inblandade elever eller om flera samtal med nätverket runt elever, observationer och insamling av tidigare åtgärder. När en utredning avslutats ska den minst innehålla en faktamässig beskrivning av vad som hänt, utan värdering, en analys av orsak till händelsen samt inblandade personer. Det räcker alltså inte att skriva att ord står mot ord, utan man måste kunna bilda sig en egen uppfattning av vad som hänt för att kunna gå vidare med åtgärder eller inte.

Åtgärder som sätts in kan vara allt från samtal med berörda till förändringar i lärmiljön, ökad vuxennärvaro, kuratorskontakt och disciplinära åtgärder. Disciplinära åtgärder regleras i skollagen och finns i skolan, ej förskolan och pedagogisk omsorg. De disciplinära åtgärderna är: skriftlig varning, tillfällig omplacering inom samma skolenhet, tillfällig omplacering inom annan skolenhet samt avstängning. Att tänka på i sitt åtgärdande arbete är att inte bara rikta insatser mot den/de som ligger bakom kränkningarna utan även mot den som blivit utsatt. Att bli utsatt för kränkningar leder ofta till känslor av skam och maktlöshet, vilket i sin tur kan leda till att man får det svårare att upprätthålla tillitsfulla relationer till andra. Därför är det viktigt att man visar för barnet/eleven att skolan tar kränkningen på allvar, att man lyssnar in känslan, bekräftar och ev avlastar skammen.

Enligt Skolinspektionen är det inte tillräckligt att göra punktinsatser och hitta på kortsiktiga lösningar. Därför är också uppföljningar av ärenden en viktig del i detta arbete, för att säkerställa att kränkningar upphört.

Om utredningen leder till att förskolan/pedagogisk omsorg/skolan vidtar åtgärder som riktas mot enskilt barn eller elev räknas det som myndighetsutövning och då har eleven, barnet och vårdnadshavaren rätt att få ta del av information i ärendet, till exempel dokumentation, beslut och motivering av beslut. Om personal kränkt barn/elever kan det leda till arbetsrättsliga sanktioner så som varning, omplacering, uppsägning. Är kränkningen allvarlig kan det även leda till indragning av legitimation och åtal för brott.

Avslutade ärenden går till huvudman som har till uppgift att se över att utredning gjorts korrekt och slutligen godkänna.

Rent praktiskt görs detta arbete i modulen KB Incident.

Ett barns vårdnadshavare har ansvar för barnets personliga förhållanden och för att barn får sina behov tillgodosedda. Därför behöver vårdnadshavare få känna till saker som händer i verksamheten så att de kan ta detta ansvar, beroende på händelsens art och barnets ålder. Om en skola eller huvudman vidtar disciplinära åtgärder mot en elev som har utsatt en annan elev för kränkande behandling har vårdnadshavare till den eleven rätt till den informationen. I Markaryds rutiner i KB Incident finns kontakt med vårdnadshavare inskrivet för att både utsättande och utsatt elev/barns vårdnadshavare ska kunna få kännedom om händelse.

Om brott begåtts i samband med händelse som har med omhändertagande av stöldgods, narkotika, dopningsmedel, knivar eller andra vapen att göra ska rektor snabbt anmäla detta till polisen. I annat fall är det upp till rektor och annan skolpersonal att avgöra om polisanmälan ska göras. Även om kränkning anmäls till polisen, ska den också utredas på skolan.

Framkommer det att barn far illa behöver en anmälan till socialtjänsten göras. Om elev kränkt annan elev och rektor beslutat om avstängning ska socialtjänsten meddelas om eleven är under 18 år.

Rutinerna mot kränkande behandling och diskriminering behöver vara kända och förankrade hos all personal samt hos barn, elever och vårdnadshavare.

Kränkningar och trakasserier på nätet

Om elever går på samma skola så är kränkningar skolans ansvar, även om kränkningarna ägt rum på fritiden. Vilka nätkränkningar som har samband med skolan måste bedömas från fall till fall men ofta handlar det om att elev blivit utsatt av andra elever på skolan. Skolan behöver i sitt förebyggande arbete se till att det finns tillräckliga kunskaper om elevers nätvanor. Skolans skyldighet att agera gällande kränkningar och trakasserier på nätet inträder först när personal får kännedom om att en elev blivit utsatt på nätet.

Barnens/elevernas delaktighet

I allt vårt arbete behöver vi aktivt ta med våra barn och elever. Utifrån Barnkonventionen tillhör det barnets rättigheter att vara delaktig och bli lyssnad på i frågor som rör dem. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån ålder och mognad. Barn vill vara delaktiga i beslut som rör dem själva. Barn som ges möjlighet att vara delaktiga blir mer motiverade och intresserade i vardagliga situationer och får därmed en högre kontroll över sitt liv.

Det systematiska arbetet gällande likabehandling mot kränkning och diskriminering

Aktivitet	Ansvar	När
Kränkningssärenden ses över	EHT (kurator förbereder)	En gång/månad
Kränkningssärenden i skyddskommittén	Verksamhetschef grundskola	Tre gånger/år
Likabehandlingsplan	Rektor	En gång/år
Kränkningssärenden samt arbetet med trygghet och studiero i nämnden	Chef för Centrala barn- och elevhälsan	November och maj varje år

Bilaga: Mall likabehandlingsplan

Likabehandlingsplan

I Markaryds kommun vill vi behandla alla människor utifrån allas lika värde. Alla typer av kränkningar tar vi avstånd från och arbetar aktivt mot. Inom utbildnings- och kulturförvaltningen har varje rektor, inom förskola, pedagogisk omsorg samt skola, ansvar för att driva det här arbetet. I den här planen dokumenteras varje år hur respektive enhet arbetar med likabehandling samt emot kränkande behandling. Planen sparas på varje enhet. Kopia skickas till barn- och elevhälsoschef som redovisar resultatet för nämnden.

Grunduppgifter

Verksamhet:	
Ansvarig för planen:	
Planen gäller fr.o.m:	1 nov
Planen gäller t.o.m:	31/10 nästkommande år
Hur planen förankras (Det är viktigt att all personal och även barn/elever samt deras vårdnadshavare känner till planen):	

Utvärdering av fjolårets plan

Hur har åtgärderna i den föregående plan genomförts samt har de fungerat? Om målen inte är uppnådda kan det behövas nya åtgärder eller göras mer för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever.

Det förebyggande arbetet

Det förebyggande arbetet ska utföras utifrån följande fem steg: *kartlägg risker för kränkningar, analysera orsaker till riskerna, sätt upp mål och bestäm åtgärder, upprätta en plan mot kränkande behandling samt följ upp och utvärdera.* Hela verksamheten ska omfattas av undersökningen, analysen, åtgärderna, uppföljningen och utvärderingen och reflektion behöver ske utifrån samt mellan alla nivåer (individ, grupp och organisation).

Kartlägg risker för kränkningar

Exempel på kartläggningsmetoder: observation av barn/elevgrupp, barn/elevråd, intervjuer av elever. Trygghetsvandring, trygghetsenkät samt genomgång av ärenden i KB Incident ingår i förvaltningens årshjul och ska genomföras.

Kartläggningsmetod	Datum
Trygghetsvandring	
Trygghetsenkät	
Genomgång av ärenden i KB Incident; anmälda kränkningar och trakasserier	

Analys utifrån kartläggningarna

Utifrån vad som framkommit i kartläggningarna analyseras orsakerna till riskerna för kränkande behandling och diskriminering. Först när du förstår orsakerna kan du sätta upp konkreta mål för att förebygga kränkningar och diskriminering.

Hur barnen/eleverna gjorts delaktiga i analysen

De förebyggande insatserna: Sätt upp mål och bestäm åtgärder samt följ upp och utvärdera

Målen ska vara konkreta och gå att följa upp. Åtgärderna är förskolans/pedagogisk omsorgens/skolans förebyggande arbete och ska både innebära kompetensutveckling för att öka kunskapen och medvetenheten hos personalen inom detta område samt aktiva åtgärder som ex att utöka antalet vuxna på platser där barn/elever känner sig mer utsatta. Arbetet med aktiva åtgärder, de förebyggande insatserna, ska omfatta alla sju diskrimineringsgrunderna¹.

Mål	Åtgärd	Ansvarig	Uppföljning (hur, när)

Mål	Åtgärder	Ansvarig	Uppföljning (hur, när)

¹ De sju diskrimineringsgrunderna är kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Riktlinjer och rutiner för arbetet mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier i KB Incident

KB Incident är ett digitalt verktyg där eventuella kränkningar och trakasserier (kränkning i samband med de sju diskrimineringsgrunderna) där barn/elever utsatts, dokumenteras och utreds enligt alla steg som måste ske enligt lag. I detta verktyg sparas alla uppgifter så att varje enhet samt huvudman kan ta del av statistik på allt från enskild enhet till förvaltningsnivå.

Varje rektor är skyldig att se till att eventuella kränkningar och trakasserier anmäls, utreds och vidtas åtgärder mot. Anmälningarna ska ske och även gå till huvudman som har det juridiska ansvaret för att se till att kränkningsärenden skrivs rättssäkert. För att arbetet ska ske så rättssäkert som möjligt har förvaltningen KB incident, där varje förskolepersonal, personal inom pedagogisk omsorg samt skolpersonal som får kännedom om en eventuell kränkning/ trakasseri ska göra en anmälan så snart hen fått kännedom om händelse. Anmälan går direkt till rektor, som i sin tur skyndsamt² anmäler ärendet till huvudman. Huvudman delegerar ärendet till rektor som i sin tur ser till att personal i verksamheten utreder ärendet enligt alla de steg som måste göras. Huvudman ser över att utredningen gjorts korrekt och för en dialog med rektor om ändringar behöver ske för att öka rättssäkerheten.

² Anmälan ska ske på dagen och utredningen komma i gång inom några dagar som riktmärke.